

Nimaq taq na'oj

Ütz ntij 5 chuqa' 6 ko'öl taq q'utu'n pa jun q'ij, richin man kan ta nijote' ri ruchuq'a' rukab'il kik'. Toq ke ri rub'eyal yojwa, pa rub'eyal xtik'atzin ri q'utu'n chuqa' ri kab'chi re ri qach'akul.

Kecha' ri taq q'utu'n man kan ta k'o k'iy kab' chupam, achi'el ri taq ija'tz, ri taq ruwäch che'/jiq'ob'al, ri taq wachichaj, ri taq kaxlan paq' chuqa' k'uru'.

Kejex'ëx ri taq wosya', taq ki'ya' chuqa' ri nuk'un taq ya' ruma k'iy kab'kik'amon pe.

Man tiya' kab' rik'in ri kape, b'ukya', ki'ya', chuqa' ri juley chik taq uk'ya'.

Tiqum k'iy ya' richin chi ch'u'ül ch'u'ül a ch'akul. Tiya' qa ch'utaq setaj limonix, aranxäx chupam ri ya' richin nk'oje' ruki'il.

Kinimilem ri taq peraj

Chuqa' k'o janila rejqalem jarupe' chi q'utu'n ntij. Ri k'o rejqalem ja ri jarupe' taq aq'a'l xolya' chuqa' taq kab' ntij pa jujun taq q'utu'n, ruma we nik'o ri runimilem ri nitij, nub'an chi njote' ri kab' pa qakik'el.

Pa jujun taq q'utu'n tikirel ntij nik'aj xar chike re jujun taq rikil re':

- K'anke'en
- K'ajke'en
- Mutz'ixim
- Ixim/äj
- Saqwäch, is.
- 2-3 taq wäy.
- Kaxlanwäy

(Ri jun moq' achi'el jub'a ri runimilem jun xar)

Pa rutikirib'al k'ayew jub'a nub'an rere'. Ruma ri' chi jub'a chi jub'a toqäx k'a jampe na nich'utinär ri kinimilem re taq rikil re'.

K'atzinel man nimestäx ta yetij ri taq aq'om ruya'on kan ri aq'omanel chiqe

Rukab'il Kik' chuqa' Ilinem

Ri yab'il rukab'il kik', man nuya' ta q'ij chi re ri qach'akul chi nusamajij ronojel ri kab' pa qakik'el. Ruma ri' k'o re nik'o rupalem ri kab' pa qakik'el, ri nutz'ila' jun chik peraj chi re ri qach'akul, achi'el ri taq qakinaq', taq runaq' qawäch chuqa' nutz'ila' ri qak'u'x.

B'ama pa ronojel ri retal rukab'il kik', man tikirel ta naq'omäx, xa xe tikirel nisama-jix apo rik'in taq aq'om chuqa' njalwachix rub'eyal ri k'aslemal.

Janila rejqalem ri natij, richin nachajij awi' chuwäch ri rukab'il kik'.

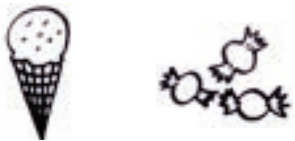

¿Achike ninb'än pa taq nimaq'ij?

Ri winäq k'o rukab'il kik' chi ke, rik'in jub'a k'ayew nub'än chi kiwäch toq e k'o kik'in ch'aqa' chik winaqi', achi'el pa taq nimaq'ij. Rik'in re', ¿Tikirel na ützt yewa' chuqa' tik'asäs nkina' chi re ri nimaq'ij!

Jujun taq na'oj richin toq öj k'o pa jun nimaq'ij:

¿Jantäq, ützt ntij kab' pa nimaläj taq nimaq'ij! K'atzinel chi xa xe nitij jun ch'uti pir q'utu'n ri k'o k'iy kab' rik'in (tewmunil, jun kab', jun pir nüm kaxlanwäy), titij jun ch'utipir.

K'o re' ri taq uk'ya' njach pa taq nimaq'ij janila ruki'il, achi'el ri taq ch'uch'uya', taq wosya' chuqa' ri nuk'un taq ya'al. Janila ützt we man ntij re taq uk'ya' re', pa ruk'exel tik'utüx jun xar ya' rik'in ruya'al limonix.

K'atzinel netamäx ntij xa xe jun rikil ri k'o k'iy taq aq'a'l xolya' rik'in achi'el: ri taq wäy, mutz'ixim, kaxlanwäy, ixim, äj, taq saqwäch, is chuqa' k'ajke'en. Re taq rikil re' chuqa' yetikir nikik'iyisaj rukab'il kik' achi'el nkib'än ri taq kab'.

K'o ruk'ab'il kik' chwe. ¿Achike rub'eyal k'o chi ninb'än? ¿E k'atzinel ri oxi' ruwäch richin jun ützt q'utu'n!

1. Uchuq'al. Ri taq rikil k'o uchuq'al kik'in, k'o k'iy ützt tzuquj chi kipam chuqa' k'iy uchuq'a' nkiya'. Yeto'on chi choj ruk'iyilem ri kab' pa kik'.

2. Ri taq rik'il yeto'on. Re taq rikil re' ja ri achi'el taq jiq'ob'al chuqa' ruwäch ichaj, ri yeto'on richin qajnäq ruchuq'a' ruki'il ri kik'. Nkito' ri qach'akul chuwäch taq yab'il ruma k'o k'iy taq uchuq'ab'al chuqa' taq ya'ab'äj chi kipam.

3. Taq Aq'a'l xolya'. Re taq rikil re' k'o k'iy kuchuq'a' nkiya', xa xe chi nkib'än chi aninäq nik'o ruchuq'a' ri ruki'il ri kik'. We k'iy chi ke re taq rikil re' janina yetij, nub'än chi yalan yan chik nik'o ruchuq'a' ruki'il ri kik'.

¿Tib'an jun tz'aqät q'utu'n!

1/4 taq aq'a'l xolya'

1/4 taq Uchuq'al

1/4 ruwäch che' chuqa' wachichaj